

Protikorupční manuál

Obsah:

Podoby korupční výzvy.....	2
Kdy vzniká zákonná povinnost oznámit korupci a kdy nikoli?.....	3
Jak reagovat na korupční výzvu?	4
Kam a jak hlásit korupční jednání?.....	5
Ochrana oznamovatele korupce.....	8
Právní předpisy k problematice korupce.....	9

Jak reagovat při korupční výzvě?

I Vy můžete někdy v životě čelit tzv. korupční výzvě, tedy situaci, kdy Vás někdo požádá o úplatek. Mnohdy se jedná o situaci zcela nečekanou, která vyžaduje rychlé rozhodnutí. Proto je důležité, být na ni připraven.

Níže uvedené informace Vám mohou pomoci korupční výzvu rozpoznat a správně se rozhodnout.

Podoby korupční výzvy

Nejčastějším typem korupční výzvy je případ, kdy je **úplatek po Vás požadován**. Může dojít i k situaci, kdy Vám bude **úplatek nabízen**.

Korupční výzva může být **učiněna jasně a přímo** (... *dejte mi pět tisíc a do týdne máte stavební povolení...*) nebo může **z jednání druhé osoby pouze nepřímo vyplývat** (...*možná by s tím šlo něco udělat ...*, ... *snad se nějak domluvíme ...*, apod.).

Úplatek

Úplatkem mohou být nejen peníze, ale **jakákoli výhoda, která je neoprávněná**.

Například:

poskytnutí informací

poskytnutí hmotných darů

poskytnutí jiných výhod, služeb (např. stavební práce, zaplacení dovolené)

zvýhodňování známých a příbuzných

„Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“ (§ 334 odst. 1 TZ)

Není podstatné:

- *jestli je úplatek nabídnut před rozhodnutím úředníka nebo až po něm*

- *výše úplatku*

- *jestli úplatek dostane přímo úředník, který věc rozhoduje, nebo někdo, kdo jej má ovlivnit*

- *jestli úředník svou povinnost skutečně porušil či jen využil svého postavení k získání úplatku za úkon v souladu s právem*

Korupční výzva – trestný čin

Aby se jednalo o trestný čin, musí korupční výzva dále **souviset s obstaráváním věci obecného zájmu nebo s podnikáním**.

Obstaráváním věci obecného zájmu se podle ustáleného soudního pojmosloví rozumí obstarávání věcí, na jejichž řádném průběhu je celospolečenský zájem nebo zájem širokého okruhu osob. Jedná se především o výkon veřejné správy, soudnictví a podobně. Může se však například jednat i o některé případy ve zdravotnictví (např. přednostní „zařízení“ operace, nástupu do lázní), ve školství (např. poskytnutí zákulisních informací o přijímacím řízení) nebo ve sportu (např. předem domluvené výsledky zápasů).

Podnikáním se pak zjednodušeně rozumí činnost prováděná samostatně za účelem zisku. Podnikáním je tedy činnost podnikatele — právnické osoby (např. s.r.o. nebo a.s.) nebo podnikatele fyzické osoby (živnostníka, lékárníka, auditora, advokáta apod.).

Korupční výzvu tedy poznáme podle toho, že v souvislosti s podnikáním nebo obstaráváním věci veřejného zájmu čelíme přímé nebo nepřímé žádosti o úplatek nebo nabídce úplatku.

Pokud mne někdo požádá o úplatek, jsem ze zákona povinen tento trestný čin oznámit! V opačném případě hrozí postih podle trestního zákoníku.

Korupci oznamovat nemusíte, když:

1. Nedověděl jsem o ní hodnověrným způsobem, ale mám k dispozici jen neurčité informace nebo náznaky či pokud jsem se dozvěděl o korupci z doslechu, novin apod.
2. Nikdo není nucen udat sám sebe ani své blízké
3. Pokud bych oznámením korupce vystavil sebe nebo své blízké trestnímu stíhání, jiné závažné újmě nebo ohrozil život nebo zdraví své či osoby blízké.

Jak na korupční výzvu reagovat?

Na korupční výzvu lze zareagovat několika způsoby. V závislosti na konkrétní situaci je možné:

A) ...odložit konečné rozhodnutí, jak na výzvu reagovat a získat tak čas na zvážení postupu	Možným krokem je reagovat na korupční výzvu „opatrně“, sdělit, že své rozhodnutí musíte odložit a celou věc si nejprve promyslet (...zítra se ozvu... , ... zítra se zastavím ...). V získaném čase můžete v klidu vyhodnotit celou situaci a pokud máte pochybnosti o tom, jak byste měli postupovat, můžete se přímo obrátit na policii, zavolat na protikorupční linku 199 nebo kontaktovat právní poradnu TIC. Zde se dozvíte, jak lze danou situaci hodnotit právně, a jaké máte možnosti dalšího postupu.
B) ...výzvu odmítnout a věc dále řešit	<p>Odborná rada v získaném čase Vám umožní korupční výzvu nejen odmítnout, ale také celou situaci následně řešit. Důvodem je především potřeba obstarat takové důkazy o korupční výzvě, které by obstály v soudním řízení. Těmito <u>důkazy mohou být zejména zvukové nebo obrazové záznamy</u>. Nejjistější je ovšem pořízení takového záznamu přímo ve spolupráci s policií.¹</p> <p>Jsme si samozřejmě vědomi komplikací, které může přinést snaha potrestat žadatele o úplatek. Ať se již jedná o čas strávený na policii nebo u soudu, případně možné riziko, že pachatel nebude pro nedostatek důkazů potrestán. Právě proto provozuje TIC právní poradnu. Pokud se na ní obrátíte, nebudete ve Vašem úsilí osamoceni.</p>
C) ... výzvu odmítnout a věcí se dále nezabývat	<p>Z pohledu boje proti korupci samozřejmě není žádoucí ani takové jednání, kdy úplatek sice neposkytnete, ale vše si necháte pro sebe. Takové chování je nežádoucí právě tím, že podporuje korupční prostředí ve společnosti.</p> <p>Vy sami sice můžete mít dobrý pocit, že jste v korupční výzvě odolali, pro úspěšný boj s korupcí to ale nestačí. Důležité je, uvědomit si, že k tomuto řešení korupční výzvy můžete nechtěně dospět i zbrklou reakcí, kdy nabídku sice odmítnete, ale nemáte k dispozici žádné důkazy o tom, že byla učiněna (situace „tvrzení proti tvrzení“). Z tohoto důvodu je vhodnější nejprve získat čas a odbornou radu (bod A).</p>
D) ... výzvu přijmout a úplatek poskytnout, respektive přijmout	Nejméně vhodným rozhodnutím je korupční výzvu přijmout . V takovém případě se zřejmě dopustíte spáchání trestného činu a jeho odhalení může vést k Vašemu potrestání. Zde je důležité vědět, že od 1. ledna 2010 již ve vztahu k úplatkářství neplatí tzv. účinná lítost . Do 31. prosince 2009 jste totiž nemohli být potrestáni v případě, kdy jste úplatek poskytli, ale bezodkladně jste jeho poskytnutí sami oznámili Policii ČR. V takovém případě trestnost Vašeho jednání (poskytnutí úplatku) zanikla a trestně stíhána byla pouze osoba, která úplatek přijala.

¹ Velmi opatrně přistupujte k možnosti usvědčit zkorumpovaného úředníka tím, že mu poskytnete úplatek v dobrém úmyslu následně jej ohlásit policii. Můžete se sami vystavit nebezpečí trestního stíhání. Vaše tvrzení bude mít stejnou váhu jako tvrzení úředníka a bylo by obtížné prokazovat váš úmysl. V případě, že byste transakci zdokumentovali např. na mobilní telefon a bezodkladně záznam poskytli policii, byl by to důkaz vašeho původního záměru. Doporučujeme však při zajišťování důkazů o korupci spolupracovat s odborníky či přímo s policií.

Kam a jak hlásit korupční jednání:

POLICIE / STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

Kam přesně hlásit:

Podezření z korupce hlase Službě kriminální policie a vyšetřování, popřípadě státnímu zástupci, a to nejlépe podle místa, kde ke korupci došlo. V případě, že Služba kriminální policie a vyšetřování není v daný moment k dispozici, můžete se obrátit na libovolné oddělení policie.

[Seznam státních zastupitelství podle lokace](#)

Trestní oznámení

Trestní oznámení může mít ze zákona jakoukoliv formu – jak písemnou, tak ústní. **Na podání trestního oznámení máte právo;** policie a státní zástupce jsou ze zákona povinni ho přijmout.

V případě pouhého podezření...

Není nutné podávat přímo trestní oznámení, policii můžete informovat o pouhém podezření. Poskytnutou informaci policisté založí do informační databáze, vaše jméno zároveň s ní ukládáno nebude.

Dohled nad postupem policie:

Při podání trestního oznámení máte právo požádat, aby vás policie do měsíce informovala o dalším postupu. Policie je povinna tak učinit. Pokud získáte pocit, že se policie vašemu oznámení či podezření řádně nevěnuje (popř. dokonce chrání podezřelého), můžete se obrátit na státního zástupce dozorujícího případ, s žádostí o přezkoumání postupu policie.

ÚTVAR ODHALOVÁNÍ KORUPCE A FINANČNÍ KRIMINALITY SLUŽBY KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ

Cílem vzniku ÚOKFK bylo vytvoření vysoce specializované, odborně zdatné, maximálně flexibilní, mobilní a morálně silně odolné policejní složky zaměřené na boj s nejnebezpečnějšími formami korupce a závažné hospodářské a finanční kriminality, za důsledného využívání kriminálního zpravodajství.

Adresa: Policie České republiky, Policejní prezidium, pošt. schr. 62/OKFK, Strojnická 27, 170 89 Praha 7
telefon: +420 974 863 416, +420 974 863 900 (sekretariát), fax: +420 974 863 814

e-mail (sekretariát ředitele): uokfk@mvcr.cz

GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ

Pokud budete mít podezření na **spáchání trestného činu policistou** (či zaměstnancem policie), např. vás požádá o úplatek nebo odmítá přijmout vaše trestní oznámení apod., je vhodné trestní oznámení podat **přímo Generální inspekci bezpečnostních sborů (GIBS)**, která je příslušná k prověřování trestné činnosti policistů (a zaměstnanců policie).

[GIBS – e-podatelna pro oznámení:](#)

	<p><u>Operační středisko GIBS</u> nepřetržitá služba telefon: 974 839 734 Fax: 974 839 747 Datová schránka: v7m7926 E-mail: operacni@gibs.cz</p> <p><u>Adresa:</u> Skokanská 2311/3 169 00 Praha 6, Břevnov</p>
<p>BEZPLATNÁ PROTIKORUPČNÍ LINKA 199</p>	<p>Pokud máte podezření na korupci a nejste si jist, co máte dělat, zavolejte na bezplatnou telefonní linku 199, kde vám odborníci na tuto problematiku poradí.</p> <p>Linku zřídilo Ministerstvo vnitra, provozována je občanským sdružením Oživení.</p>
<p>PRÁVNÍ PORADNA TIC</p>	<p>Transparency International se soustředí na problematiku ochrany oznamovatele korupce, podvodů a organizovaného zločinu. TIC může v odůvodněných případech oznamovatelům poskytnout právní pomoc. Seznámit oznamovatele, v jakém právním postavení se nachází a jaká rizika mu hrozí, jaká mají práva a jak mohou postupovat, setkají-li se s korupčním jednáním. V případě nutnosti klientovi nabídne právní zastoupení, které převezme spolupracující advokát.</p> <p>Kontakt:</p> <ul style="list-style-type: none"> * e-mailem na adrese poradna@transparency.cz, * telefonicky na mobilním čísle 773 284 385, * prostřednictvím on-line dotazníku, * telefonicky přes kancelář TIC na číslech +420 224 240 896. <p>Související:</p> <p>Informace o fungování Právní poradny TIC Pravidla pro poskytování bezplatného právního poradenství TIC – vzory podání (staženo)</p>
<p>MINISTERSTVO FINANCÍ</p>	<p>Protikorupční linka MF ČR: 257 043 800 (V nepřítomnosti pracovníka a v mimopracovní době je linka přesměrována na systém hlasové schránky) e-mailová adresa: korupce@mfc.cz</p> <p>Linka a emailové spojení je od roku 2004 využíváno pro oznamování případů korupčního jednání v resortu financí, tj. na:</p> <p>- Ministerstvu financí ČR</p>

- finančních ředitelstvích
- finančních úřadech
- u celní správy
- Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových
- a rovněž pro korupci a nesrovnalosti při realizaci programů EU

Všechny přijaté podněty a informace jsou evidovány v elektronické databázi, která zajišťuje přehled o přijatých oznámeních, jejich zpracování a výsledku vyhodnocení. Nejedná se tedy pouze o korupci, obsah oznámení je členěn v kategorii přijatých informací, což jsou daňové úniky², dotace, výběrová řízení, prostředky EU, celní správa, hospodaření měst a obcí apod.

Prošetřovány jsou nejen podněty od konkrétních oznamovatelů, kteří uvedou jméno a své kontaktní spojení, ale také anonymní podání. V případě, že oznamovatel nesdělí na vyžádání doplňující informace k přijaté zprávě, stává se oznámení nešetřitelným a odkládá se. Závažná podání jsou ihned postoupena Policii ČR, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování, k prověření.

DALŠÍ UŽITEČNÉ KONTAKTY

[Centrum aplikované ekonomie o.s.](#) - hodnotí veřejné instituce dle kvality zadávání veřejných zakázek

[Ekologický právní servis](#) – řeší porušování zákonů, poškozování přírody, pomáhá komunikovat s úřady, navrhuje protikorupční legislativu

[Naši politici o.s.](#) – monitorující působení politiků a lobbistů ve veřejných funkcích

² V některých případech se oznamovatelé domnívali, že finanční úřady jejich oznámení neřeší a svá upozornění zasílali opakovaně. Je třeba vzít v úvahu, že správce daně obdržené podání vyhodnotí a rozhodne, jakým způsobem ho využije či nevyužije při správě daní. Dle ust. § 52 odst. 1 daňového řádu jsou úřední osoby a osoby zúčastněné na správě daní vázány povinností mlčenlivosti o tom, co se při správě daní dozvěděly o poměrech jiných osob. S ohledem na tuto skutečnost nemohou kontrolní orgány poskytovat oznamovatelům informace získané při správě daní vztahující se k řešení jejich oznámení. Obsahem přijatých podání jsou i dotazy, jakým způsobem mohou podat oznámení na daňové úniky. V odpovědi je tazatelům sdělováno, že se mohou obrátit písemnou formou přímo na místně příslušný finanční úřad a poskytnout mu konkrétní a šetřitelné informace zdůvodňující podezření z daňových úniků.

Ochrana oznamovatele korupce:

Bezpečnost vaší osoby a rodiny	<p>Policie vám může poskytnout tzv. krátkodobou ochranu. Ta může spočívat ve fyzické ochraně, v dočasné změně pobytu, v poradenství nebo použití zabezpečovací techniky.</p> <p>§ 50 zákona o Polici ČR (č. 273/2008 Sb.)</p>
Bezpečnost svědka v trestním řízení	<p>Totožnost i podoba svědka v trestním řízení může být utajena tak, aby byla známa pouze orgánům činným v trestním řízení. Tyto orgány činí další nezbytná opatření na ochranu svědka. Ten může být v závažných případech zařazen i do programu ochrany svědků.</p> <p>Utajení totožnosti i podoby svědka § 55 trestního řádu (č. 141/1961 Sb.)</p> <p>Zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením (č. 137/2001 Sb.)</p>
Další průběh vaší žádosti u daného úřadu, kde jste ohlásili korupci	<p>Nadřízený správní orgán může věc vyřídit sám nebo ji přikázat jinému správnímu orgánu ve svém obvodu. Proti úředníkovi, kterého jste oznámili kvůli korupci, můžete podat tzv. námitku podjatosti v řízení o další vaší žádosti, o které by měl rozhodovat.</p> <p>Námitka podjatosti a opatření proti nečinnosti - §14 a 80 správního řádu (č. 500/2004 Sb.)</p>
Pracovní poměr	<p>Trvání zaměstnaneckého poměru je chráněno zákoníkem práce. Zaměstnavatel vám nesmí dát výpověď kvůli oznámení korupce.</p> <p>Důvody výpovědi z pracovního poměru § 52 zákoníku práce (č. 262/2006 Sb.)</p>

V odůvodněných případech může provozovatel linky 199 vystupovat místo vás pod svým vlastním jménem.

Trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb.

Hlava X: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, Díl 3: Úplatkářství

§ 331 Přijetí úplatku

(1) Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.

§ 332 Podplacení

(1) Kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let, propadnutím majetku nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.

§ 333 Nepřímé úplatkářství

(1) Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 334 Společné ustanovení

(1) Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

(2) Úřední osobou podle § 331 až 333 se vedle osoby uvedené v § 127 rozumí též jakákoliv osoba

a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,

b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,

c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo

d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát, pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.

(3) Za obstarávání věcí obecného zájmu se považuje též zachování povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.

Hlava X: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, Díl 2: Trestné činy úředních osob

§ 329 Zneužití pravomoci úřední osoby

(1) Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci, bude potrestána odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému značný prospěch,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,

d) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem,

e) spáchá-li takový čin zneužívaje bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo nezkušenosti jiného, nebo

f) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Příprava je trestná.

§ 330 Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti

(1) Úřední osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu, bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,

b) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) zajistí-li takovým činem jinému značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) zajistí-li takovým činem jinému prospěch velkého rozsahu.